

можуть бути активізовані за умови проведення низки системних реформ бізнес-середовища.

Використані джерела інформації:

1. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: програма економічних реформ на 2010-2014 роки: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua/docs/Programa_reform.pdf.
2. Про затвердження Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки; Постанова Кабінету Міністрів України, 27 лют. 2010 р. : Офіційний вісник України. – 2013. - № 24. – С. 11.
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо складання рахунку капіталу за інституційними секторами економіки: Наказ Державного комітету статистики України від 12 груд. 2008 р. № 498 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.org/uk/norm_doc/2008/498_2008.htm.
4. Державна служба статистики України: офіційне електронне представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Національний банк України: офіційне електронне представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
6. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Авт.-упоряд.: Г.О. Андрошук, І.Б. Жилиєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
7. Втеча капіталу з Української економіки: аналіз та оцінка за даними платіжного балансу / С. Шумська // Економічна теорія. - 2008. - № 4. – С. 56-77.
8. Ukrainian Press Release 2013: Transparency International : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ti-ukraine.org/en/content/4053.html>.

Рецензент: Тарасюк Г.М., зав. кафедри менеджменту організацій і адміністрування ЖДТУ, д.е.н., проф.

УДК: 351/354:355.58

Шойко В.А.,

к.і.н., доцент кафедри державної служби, менеджменту та навчання за міжнародними проектами Інституту державного управління у сфері цивільного захисту

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ КОДЕКСУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Анотація. У статті досліджено положення Кодексу цивільного захисту України, запропоновано напрями щодо їх реалізації.

Ключові слова: Кодекс цивільного захисту України, діяльність органів державного управління і сил цивільного захисту, надзвичайна ситуація.

Шойко В.А.,

к.и.н., доцент кафедри государственной службы, менеджмента и обучения по международным проектам Института государственного управления в сфере гражданской защиты

ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛОЖЕНИЙ КОДЕКСА ГРАЖДАНСКОЙ ЗАЩИТЫ УКРАИНЫ

Аннотация. В статье исследованы положения Кодекса гражданской защиты Украины, предложены направления по их реализации.

Ключевые слова: Кодекс гражданской защиты Украины, деятельность органов государственного управления и сил гражданской защиты, чрезвычайная ситуация.

Shoiko V.,

Candidate of historical sciences, the associate professor of public service, management and training under the international projects of Institute of the state administration in sphere of civil protection

PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF PROVISIONS OF THE CIVIL PROTECTION CODE OF UKRAINE

Annotation. Provisions of Civil protection Code of Ukraine are investigated, the directions on their realization are offered in the article.

Key words: Civil protection Code of Ukraine, activity of state bodies and forces of civil protection, emergency situation.

Постановка проблеми. За останній час в Україні вирішення проблеми запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій є найбільш актуальною і важливою для Державної служби України з надзвичайних ситуацій, центральних і місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, органів державного управління та сил цивільного захисту.

Разом з тим досвід діяльності органів державного управління і сил цивільного захисту щодо протидії надзвичайним ситуаціям свідчить про те, що ефективність реагування на них не завжди відповідає вимогам сьогодення. Причини такого стану справ у більшості випадків криються не тільки у відсутності достатнього досвіду та необхідних знань у керівників всіх ланок управління єдиної державної системи цивільного захисту, але й існуючими протиріччями у законодавстві цієї сфери.

Існуючі недоліки в організації дій органів управління та сил цивільного захисту свідчать про необхідність удосконалення законодавства сфери цивільного захисту України.

З 1 липня 2013 року вступив в дію Кодекс цивільного захисту України, який повинен забезпечити систематизацію, уніфікацію та усунення протиріч і дублювань основних положень законодавства сфери цивільного захисту.

Тому, на даний час нагальним питання є реалізація положень Кодексу цивільного захисту України. Зараз необхідно чітко усвідомити яким чином можливо якнайшвидше реалізувати положення вищезазначеного Кодексу.

Аналіз попередніх наукових досліджень. У попередніх наукових дослідженнях [1,2] порушувалися проблемні питання щодо протиріч,

дублювань в існуючій нормативно-правовій базі сфери цивільного захисту та необхідності і актуальності розробки єдиного законодавчого акту, який би ці протиріччя усунув. Але, досліджень, де порушувалися б питання щодо реалізації Кодексу цивільного захисту України після його введення в дію не проводилося.

Виклад основного матеріалу. Кодекс цивільного захисту України регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту [3].

У Кодексі визначено терміни сфери цивільного захисту. Так встановлюється нове поняття і сутність поняття "цивільний захист". Розробниками Кодексу уважно вивчено та проаналізовано визначення цього терміну, які наведено у попередніх нормативно-правових актах та, ґрунтуючись на положеннях Конституції України, встановлено, що цивільний захист – це функція держави, яка спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом попередження і ліквідації таких ситуацій та надання допомоги постраждалим [1, 2, 4].

У Кодексі цивільного захисту, порівняно з попередніми нормативно-правовими актами додатково визначено такі принципи здійснення цивільного захисту, а саме:

- пріоритетності завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров'я громадян;
- максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій;
- централізації управління, єдиноначальності, підпорядкованості, статутної дисципліни Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних служб;
- відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту;
- виправданого ризику та відповідальності керівників сил цивільного захисту за забезпечення безпеки під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту здійснюється єдиною державною системою цивільного захисту, яка складається з функціональних і територіальних підсистем та їх ланок.

Порівняно із положеннями попередніх нормативно-правових актів [5,6] у Кодексі визначено, що безпосереднє керівництво функціональною підсистемою покладається на керівника органу, суб'єкта господарювання, що створив таку підсистему, а до складу функціональних підсистем

входять органи управління та підпорядковані їм сили цивільного захисту, відповідні суб'єкти господарювання, які виконують завдання цивільного захисту.

Таким же чином визначено і по територіальній підсистемі Єдиної державної системи цивільного захисту, а саме: безпосереднє керівництво територіальною підсистемою, її ланкою покладається на посадову особу, яка очолює орган, що створив таку підсистему, ланку, а до складу територіальних підсистем та їх ланок входять органи управління та підпорядковані їм сили цивільного захисту, відповідні суб'єкти господарювання.

Мають особливості і режими функціонування Єдиної державної системи цивільного захисту. Так у Кодексі визначено, що ця система може функціонувати у режимах:

- 1) повсякденного функціонування;
- 2) підвищеної готовності;
- 3) надзвичайної ситуації;
- 4) надзвичайного стану.

Крім того, що стосується повноважень центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, то у Кодексі вони визначені більш детально ніж в інших нормативно-правових актах, які втратили чинність. Наприклад, у Законі про правові засади цивільного захисту визначено п'ятнадцять повноважень, у той же час у Кодексі – п'ятдесят один.

У порівнянні із положеннями попередніх нормативно-правових актів [5,6] у четвертому розділі Кодексу максимально оптимізовано і повно розкрито питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, а саме:

оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту; укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту та евакуаційні заходи;

інженерний захист територій, радіаційний і хімічний захист; медичний, біологічний і психологічний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення; навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

При цьому, навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях у попередніх нормативно-правових актах було визначено як одним із завдань цивільного захисту, а у Кодексі – як складова захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Цікавим є зміст статті 41 “Формування культури безпеки життєдіяльності населення”, де визначено, що культура безпеки життєдіяльності населення – це сукупність цінностей, стандартів, моральних норм і норм поведінки, спрямованих на підтримання самодисципліни як способу підвищення рівня безпеки. Популяризація

культури безпеки життєдіяльності серед дітей та молоді організовується і здійснюється центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, громадськими організаціями.

Новим є положення Кодексу щодо відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій. Так визначено, що заходи соціального захисту та відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок надзвичайної ситуації включають: надання матеріальної допомоги (компенсації); забезпечення житлом; надання медичної та психологічної допомоги; надання гуманітарної допомоги; надання інших видів допомоги.

Досліджено, що реалізація положень Кодексу цивільного захисту України може здійснюватися за двома напрямками:

1. Організаційним.
2. Технічним.

Організаційний напрям реалізації Кодексу здійснюється шляхом розробки нормативно-правових актів, що наведено на рис. 1 [1, 2, 7]. Технічний напрям включає ресурсне забезпечення реалізації Кодексу цивільного захисту України, а саме:

технічне переоснащення сил цивільного захисту;
модернізація системи оповіщення;
модернізація засобів захисту;
реформування кадрового забезпечення.

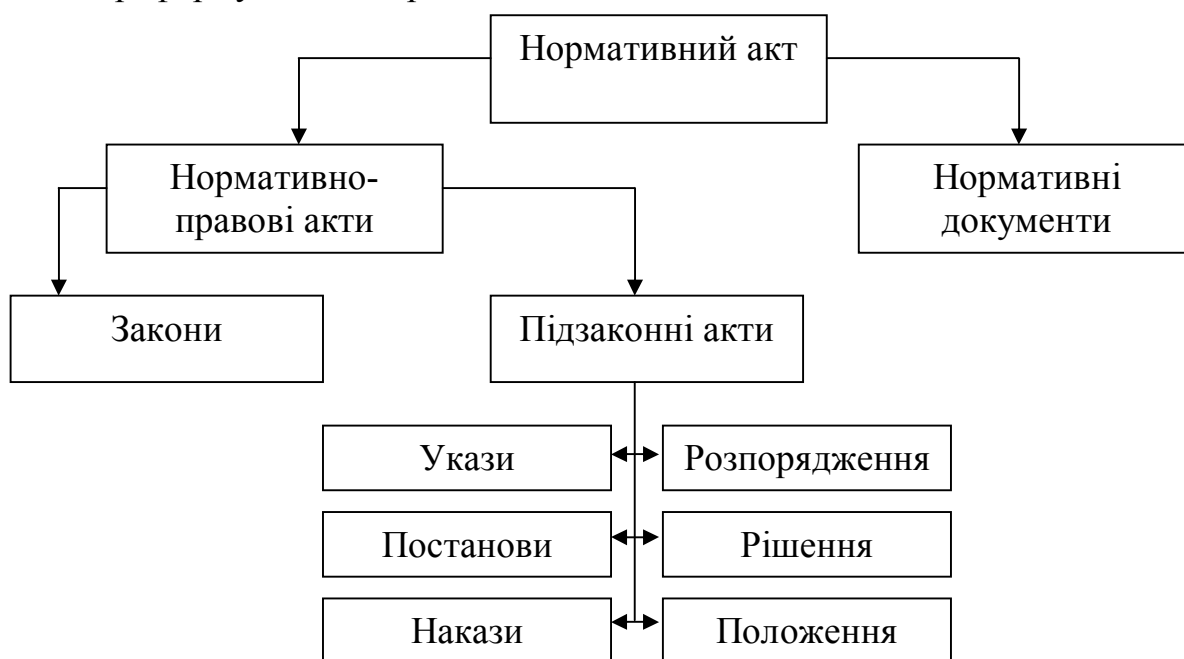

Рис. 1. Схема розробки нормативно-правових актів

Висновок. Таким чином, Кодекс цивільного захисту України має

пряму форму дії та конкретизує основні положення питань цивільного захисту.

Кодекс цивільного захисту України охоплює значну частину діяльності сфери цивільного захисту. У ньому знайшли своє розкриття нові питання щодо відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій, а також нові питання щодо підготовки населення до дій в умовах надзвичайних ситуацій, формування культури безпеки життєдіяльності населення.

На даний час існує необхідність у реалізації положень Кодексу цивільного захисту України, основними напрямками якої вбачається у: ретельному вивченні керівниками усіх ланок державного управління у сфері цивільного захисту положень Кодексу та їх неухильному виконанні, підготовці проектів власних нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, що потребують приведення у відповідність до Кодексу цивільного захисту України, технічному переоснащенні сил та модернізації засобів цивільного захисту.

Використані джерела інформації:

1. Євдін О.М. Одна з найважливіших функцій держави. // Надзвичайна ситуація: – 2012. – № 9. – С. 36-40.
2. Євдін О.М. Кодекс цивільного захисту України: що нового? [Електронний ресурс] / О.М. Євдін // Охорона праці і пожежна безпека. – 2013. – № 9. Режим доступу до журналу: <http://oppb.com.ua/node/6696>.
3. Кодекс Цивільного захисту України прийнятий Верховною Радою України 2 жовтня 2012 року № 5403-VI.
4. Конституція України. – Київ, 1996.
5. Закон України „Про правові засади цивільного захисту” від 24 червня 2004 року № 1859-IV.
6. Закон України „Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру” від 8 червня 2000 року № 1809-III.
7. Наказ ДСНС України від 15.02.2013 № 19 „Про План організації виконання Кодексу цивільного захисту України в системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій”.

Рецензент: Тищенко В.О., к.держ.упр.